

Filosofie en Psychedelica

Datum: vrijdag 13 november 2026
Tijd: 13:30-17:00 uur
Locatie: Universiteit Leiden, P.J. Vethgebouw, zaal 1.01 (Rapenburg 73)
Gast-dagvoorzitter: Odette de Theije
Sprekers: André van der Braak, Hans Gerding, Pieter Lemmens

Wereldwijd wordt er gesproken van een 'psychedelische renaissance'. Het wetenschappelijk onderzoek naar het klinische gebruik van psychedelica is omvangrijk en beloftevol. In het rituele gebruik van psychedelica worden antwoorden gevonden op de heersende zingevingscrisis. De filosofie van psychedelica groeit uit tot een subdiscipline waarin intrigerende filosofische vragen naar voren komen. Zijn de grenzen van de menselijke geest en de werkelijkheid waarin wij leven dun, poreus, vloeibaar of zelfs oplosbaar? Brengen psychedelica ons in contact met niet eerder ervaren vormen van leven, numinositeit en betekenis? Wat is de ontologische status van die ervaringen?

In dit symposium verkennen wij filosofische dimensies rondom psychedelica: kentheoretische implicaties, verdieping van filosofisch inzicht, ethische, esthetische en ecologische noties.

Programma

13:30 Opening door gast-dagvoorzitter Odette de Theije
13:45 André van der Braak - Ayahuasca als poort naar het heilige
14:30 Hans Gerding - Psychedelica: ontologische schok en het paranormale
15:15 Pauze
15:45 Pieter Lemmens - Na de Psychedelische Renaissance een Psychedelische Verlichting?
16:30 Plenaire dialoog
17:00 Afsluiting

Gast-dagvoorzitter: Odette de Theije.

Odette de Theije is (kinder- en jeugd)psychiater, actrice, systemisch werker, en huidig voorzitter van de C.G. Jungvereniging Nederland (Interdisciplinaire Vereniging voor Analytische Psychologie). Zij is bekend met vele complementaire wijzen van behandelen. Tevens maakt zij deel uit van een netwerk van GGZ-professionals die zich bezighouden met de ervaringen en ontwikkelingen op het gebied van het gebruik van psychedelica in de GGZ.

Ayahuasca als poort naar het heilige

André van der Braak

Veel aandacht voor psychedelica gaat over het recreatieve gebruik ervan. Psychedelische ervaringen zijn spannend en interessant. Maar in de huidige 'psychedelische renaissance' worden psychedelica ook steeds vaker onderzocht als een mogelijke poort naar zingeving. Ze worden ingezet in de behandeling van depressie, verslaving en PTSS. En steeds vaker ontdekken mensen dat ceremonies rondom psychedelica, met name ayahuasca en psilocybine, een nieuwe toegang kunnen bieden tot het heilige. Deze lezing bespreekt op welke manier ayahuasca, als 'heilige drank van de goden' in ceremonies als sacrament wordt gebruikt als poort naar het heilige, om zo een 'metgezel van de goden' te kunnen worden.

André van der Braak is hoogleraar comparatieve filosofie van de religie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij publiceerde o.a. *Nietzsche and Zen* (Lexington, 2011), *Ayahuasca as Liquid Divinity* (Lexington, 2023) en *Een stem uit de diepte: Over psychedelica en zingeving* (Prometheus, 2026). Daarnaast is hij zenleraar bij het Zencollectief Alles Omarmen.

Psychedelica: ontologische schok en het paranormale

Hans Gerding

Een psychedelische ervaring kan iemand voorbij de grenzen van ruimte, tijd, lichaam en ego voeren naar extase, angst, openbaring en nieuwe betekenisdimensies. Zo'n ervaring kan een radicale verdieping en/of verschuiving in iemands filosofische grondhouding tot gevolg hebben: een ontologische schok. Kan wetenschappelijk onderzoek naar het paranormale bijdragen aan de dialoog over vragen als: wat is in een psychedelische ervaring echt en onecht, subjectief en objectief, waar en onwaar, fantasie en werkelijkheid?

Hans Gerding is emeritushoogleraar filosofie (Universiteit Leiden) en was directeur van het Parapsychologisch Instituut te Utrecht. Op het gebied van grenservaringen doet hij onderzoek vanuit filosofie en wetenschap. Hij heeft een filosofische counseling praktijk voor buitengewone ervaringen.

Na de Psychedelische Renaissance een Psychedelische Verlichting?

Pieter Lemmens

Het is intussen een gemeenplaats dat we momenteel een 'psychedelische renaissance' beleven waarin het gebruik van psychedelica weer volop, en wel overweldigend positief, in de belangstelling staat, ook en met name vanuit officiële hoek (e.g., geneeskunde, psychiatrie, neurowetenschap). Dat dit een beloftevolle ontwikkeling is die echter ook problematische kanten heeft (medicalisering, commercialisering, neurologisch reductionisme) moge eveneens duidelijk zijn. De vraag die ik in mijn lezing aan de orde wil stellen is of er na die renaissance wellicht ook een psychedelische 'verlichting' zou moeten volgen en wat dat dan zou kunnen betekenen. Daarbij wil ik in het bijzonder inzoomen op de vraag hoe de psychedelische ervaring en meer nog een psychedelische praktijk of cultuur zouden kunnen bijdragen aan de 'emancipatie' van het hedendaagse subject van precies die onto-epistemologische schema's waarin het sinds de historische verlichting gevangen is (materialisme, naturalisme, antropocentrisme) of op zijn minst aan de cultivering van een 'ontologische openheid'.

Pieter Lemmens doceert filosofie en ethiek aan het Institute for Science in Society (ISiS) van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij heeft onder andere gepubliceerd over techniekfilosofie, filosofische antropologie, (post)fenomenologie en de relatie tussen filosofie en psychedelica.